

ПРЕЗЕНТАЦІЯ З ПОЛІТОЛОГІЇ
З ТЕМИ: «ВИКОНАВЧА ВЛАДА»
ВИКОНАЛИ СТУДЕНТИ ІІ-ГО КУРСУ, ВІДДІЛЕННЯ «ПЕРЕКЛАД»
БОНДАРЕНКО АРТЕМ, ВОЛКОВ ОЛЕКСАНДР, ЮРІЙ ВЕЛЬЧЕВ.

ПЛАН:

ВСТУП

1. ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.
2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.
3. ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.

ВИСНОВКИ

ВСТУП

Діяльність апарату держави засновується на принципі розподілу влади.

Вказаний принцип визначає необхідність чіткого та повного визначення функцій органів держави, а також наявності системи стримувань та противаг, що забезпечують неможливість втручання однієї влади у діяльність іншої.

Визначеність повноважень органу держави передбачає необхідність з'ясування особливостей статусу державної структури на теоретичному рівні.

Тому, в даній роботі ми розкриємо сутність поняття виконавча влада, подамо порівняльну характеристику моделей виконавчої влади в різних країнах світу, а також звернемо увагу на Україну.

Оскільки, органи **виконавчої влади** є самостійною частиною державного апарату. Вони характеризуються наступними загальними ознаками, що визначають не лише їх своєрідність, а й відносну самостійність.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.

Виконавча влада (також **екзекутивна влада**) — це одна з трьох гілок державної влади, яка, відповідно до конституційного принципу поділу влади у державі, розробляє і втілює державну політику спрямовану на забезпечення виконання законів та управляє сферами суспільного життя, насамперед державним сектором економіки.

Виконавчій владі надається можливість самостійно приймати рішення необхідні для виконання цих завдань, проте вона є підзвітною відносно законодавчої гілки влади. За дотриманням чинного законодавства, в тому числі і органами виконавчої влади, слідкує **судова влада**[10].

Особливість виконавчої влади серед гілок державної влади полягає в тому, що саме у процесі її реалізації відбувається реальне втілення в життя законів та інших нормативних актів держави, практичне застосування всіх важелів державного регулювання і управління важливими процесами суспільного розвитку.

Сам **характер** виконавчої влади, що зумовлений об'єктивними призначенням — виконанням законів та інших правових актів, підтверджує єдність цієї влади зі змістом управлінської діяльності держави.

Але **політико-правова модель** організації виконавчої влади має ґрунтуватися не лише на визначенні її управлінського змісту, але й на розумінні певної умовності, штучності уявлення про самотійне, а тим більше — автономне буття власне виконавчої влади щодо інших гілок влади.

В адміністративно-правовій науці під органом виконавчої влади визнається частина державного апарату (організація), яка має власну структуру та штат службовців і в межах встановленої компетенції здійснює від імені і за дорученням держави функції державного управління в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах суспільного життя. Це поняття має найбільш вагомі ознаки органів виконавчої влади. Такі органи є державними і разом з органами законодавчої та судової влади складають єдиний державний апарат. Тому органи виконавчої влади мають усі найважливіші ознаки державних органів, але, крім того, вони мають і власні **специфічні риси**, які обумовлені завданнями та особливим характером державного управління. Органи виконавчої влади створюють і свій власний апарат — апарат державного управління, який належить до числа складних самоврядних систем. Він являє собою цілісне утворення, яке складається з великої кількості різноманітних частин — окремих органів та їх структурних підрозділів.

Органи виконавчої влади **реалізують функції держави**, виконуючи положення Конституції та законів держави, указів глави держави, актів уряду, а також нормативні акти органів державного управління вищого рівня.

Органи виконавчої влади, діючи від імені та за дорученням держави, **мають певний правовий статус** (наприклад, кабінет міністрів – вищий орган у системі органів виконавчої влади, міністерство – центральний орган виконавчої влади, обласна державна організація – місцевий орган виконавчої влади тощо), виступають носієм відповідних повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує досягнення мети виконавчо-розпорядчої діяльності.

Органи виконавчої влади наділяються необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їх **компетенції** – предметах відання, правах, обов'язках, територіальних межах діяльності кожного окремого органу. **Компетенція** – це певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності (коло питань, що вирішуються міністерством, визначається у положенні про відповідне міністерство; відомством – у положенні про відповідне відомство).

Кожен орган виконавчої влади має **власне офіційне найменування** та повноваження використовувати різні атрибути з державною символікою (гербовим штампом, бланками з офіційними найменуваннями та ін.).

Діяльність цих органів має вторинний, підзаконний, виконавчо-розпорядчий характер, бо вони здійснюють свої функції на підставі та на виконання закону. Але, реалізуючи свою компетенцію, виконуючи положення законів та правових актів інших державних органів, органи виконавчої влади мають повноваження розпоряджатися з конкретних питань та приймати підзаконні нормативні акти. Отже, в процесі виконавчої та розпорядчої діяльності органи управління **діють юридично-владно**, застосовуючи різні правові засоби нормотворчого, оперативно-виконавчого (розпорядчого) та юрисдикційного (правоохоронного) характеру.

Будучи частиною державного апарату, органи виконавчої влади мають **власну внутрішню структуру та штат службовців**. Організаційна структура державного апарату — це поділ цілого на організаційно відокремлені одиниці та мережа управлінських зв'язків у ньому, особлива форма поділу і кооперації управлінської діяльності, стійка схема розподілу його завдань та функцій[2].

2. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.

Своєрідною верхівкою системи виконавчої влади є уряд — звичайно один з вищих органів держави, компетенція якого лише умовно може бути зведена до виконання законів, здійснення завдань у сфері управління. Уряду належить виконавча політична влада, яка за своєю суттю є чи не найважливішою владою в державі.

У президентських республіках систему виконавчої влади очолює президент, який сприймається як її уособлення і безпосередній носій цієї влади. У **США** взагалі не виокремлюють поняття уряду, а використовують для відповідних цілей терміни «виконавча влада» або «президентська адміністрація».

У країнах з парламентарними формами правління, а також у багатьох республіках із змішаною формою правління глава держави не входить до системи виконавчої влади. Природа його повноважень зумовлена саме статусом глави держави. З іншого боку, компетенція такого глави держави включає і певні повноваження у сфері виконавчої влади, хоча більшість з них він може реалізувати тільки через уряд або з його санкції.

В окремих країнах із змішаною формою правління, зокрема у **Франції і Росії**, положення глави держави щодо системи виконавчої влади має значні особливості. Взаємовідносини президента, уряду і його глави в цих країнах прийнято визначати як дуалізм виконавчої влади.

Характерною рисою організації виконавчої політичної влади в **Данії, Ісландії і Норвегії** є наявність поряд з урядами так званих державних рад. Ці ради є спеціальними урядовими колегіями, які працюють з участю глави держави і під його формальним головуванням. Вони виступають здебільшого як урочиста форма існування самого уряду.

Аналізуючи природу органів виконавчої влади і насамперед уряду, слід звернути увагу на питання їх формування. У розвинутих країнах залежно від форми правління уряди створюються по-різному.

У країнах із змішаною республіканською формою, а також з парламентарними формами правління застосовується так званий парламентський спосіб утворення уряду. Суть його полягає в тому, що представницький орган безпосередньо здійснює ті чи інші відповідні процедури. У такій країні, як **Швейцарія**, цей спосіб формування уряду набув зовні майже абсолютної форми. Члени уряду (союзної ради) обираються на строк повноважень нижньої палати парламенту на спільному засіданні обох палат. Склад уряду поновлюється повністю після закінчення строку легіслатури нижньої палати. Усі вакансії, що відкриваються у складі уряду протягом відповідних чотирьох років, заміщуються парламентом лише на той строк, який залишився до кінця повноважень даного уряду. Характерно, що від одного і того ж кантону може бути обраний лише один член уряду.

Тривалий час загальноприйнятою була процедура формування уряду, що склалася у **Великобританії**, а потім поширилась у багатьох інших країнах. Згідно з цією процедурою, глава держави призначає прем'єр-міністра і за пропозицією останнього — інших членів уряду. Парламент у цьому прямої участі не бере. Вважається, що уряд має підтримку нижньої палати доти, доки вона не проголосує проти його пропозиції з принципово важливого питання або прямо не висловить йому недовіру. І хоча теоретично прем'єр-міністр і очолюваний ним уряд можуть існувати і діяти проти волі палати, практично ж їхні дії у такому випадку будуть швидко паралізовані через парламентську обструкцію. У багатьох країнах глава уряду після його призначення повинен у встановлений основним законом строк подати парламенту (нижній палаті) склад уряду й урядову програму з тим, щоб отримати довіру. Відповідне рішення парламенту приймають абсолютною більшістю голосів. Така процедура називається інвеститурою уряду. У **Бельгії та Італії** довіру уряду має виказати кожна з палат. У **Румунії** рішення про довіру приймають на спеціальному засіданні палат більшістю від складу кожної з них. В **Угорщині** главу уряду обирає парламент за пропозицією президента. Це означає прийняття парламентом урядової програми.

Деякі конституції передбачають участь парламенту в процедурі формування уряду ще до того, як його склад буде визначений. Проте парламенти тут залучені до вирішення питання не про склад уряду, а про заміщення посади його глави. Так, в **Ірландії** президент за пропозицією нижньої палати призначає прем'єр-міністра. Інших членів уряду глава держави призначає за пропозицією самого прем'єр-міністра, попередньо схваленою тією ж палатою. В **Японії** імператор призначає прем'єр-міністра за поданням обох палат парламенту. У випадках практичної неможливості висунення узгодженої палатами кандидатури пріоритетною є пропозиція нижньої палати. Глава уряду визначає членів свого кабінету, більшість з яких має бути депутатами парламенту.

Роль парламенту у формуванні уряду зовні досить активна і в деяких інших країнах. Але тут запроваджені більш складні процедури відповідного характеру. Так, у **Німеччині** глава уряду (канцлер) обирається без обговорення нижньою палатою парламенту за пропозицією президента. Після цього його формально призначає на посаду сам президент. Членів уряду призначає президент за поданням канцлера. Але бундестаг може не погодитись із пропонованою президентом кандидатурою. У такому випадку він повинен протягом двох тижнів обрати канцлером іншу особу на основі абсолютної більшості голосів своїх членів. Якщо ж і ця особа не буде обрана, то відразу проводять нові вибори канцлера. На цей раз обраним вважається той, хто просто одержав найбільшу кількість голосів. У тому випадку, коли ця більшість не є більшістю членів нижньої палати, президент повинен протягом тижня або призначити відповідну особу канцлером, або розпустити бундестаг.

У конституційній практиці використовуються дві основні моделі структури урядів.

У багатьох країнах до складу уряду входять усі політичні керівники міністерств і відомств із загальнонаціональною компетенцією. У сукупності вони і становлять уряд. Це зумовлює досить велику чисельність уряду, що іноді знижує ефективність його роботи. Тому в деяких країнах, де прийнято таку модель, у структурі уряду утворюють вужчу колегію. До неї звичайно входять глава уряду, його заступники, авторитетні міністри. Прикладом може бути **Велика Британія**, де до складу уряду входять лише політичні керівники міністерств та відомств, а лише ті, хто очолює найважливіші з них. Уряду в широкому розумінні цього слова тут просто не існує. Тому поняття уряду і кабінету збігаються. Члени кабінету майже нічим не відрізняються від міністрів, які не мають такого статусу, проте реальні їхні повноваження у вирішенні питань урядової політики суттєво різняться. У **США** до складу кабінету входять усі особи, які очолюють міністерства. Це не означає, що він є осередком усієї відповідної діяльності. Значна частина функцій у сфері виконавчої влади реалізується іншими органами, керівники яких не входять до складу кабінету. Між кабінетом і такими органами не існує формальних зв'язків, і всі вони діють на основі повноважень, делегованих президентом.

Основною діючою особою уряду, формальним і неформальним центром є його глава — **прем'єр-міністр (канцлер, голова)**. У президентських республіках, як зазначалося, систему виконавчої влади очолює **президент**, а посада прем'єр-міністра відсутня. У країнах із змішаною республіканською формою правління в силу дуалізму виконавчої влади роль центру урядової організації і діяльності розподіляється між главою уряду і президентом. Характер цього розподілу визначається конституційною нормою і державно-політичною практикою кожної конкретної країни. При цьому головні урядові повноваження можуть бути сконцентровані або у президента, або у прем'єр-міністра.

У **Франції** встановлена основним законом організація виконавчої влади і існуюча практика зумовили перетворення президента на реального главу уряду.

Засідання
урядів
Франції та
Росії

Подібне становище існує і в деяких інших країнах із змішаною республіканською формою правління. В **Росії** за змістом ст. 110 Конституції виконавчу владу здійснює уряд, а з іншого боку, саме президент, як встановлено у ст. 80, визначає основні напрями внутрішньої і зовнішньої політики держави.

Про наявність дуалізму виконавчої влади свідчить зміст конституцій деяких інших держав, де прийнята відповідна форма державного правління. У **Польщі** глава уряду інформує президента з головних питань, які є предметом його роботи. З питань «особливого значення» президент може скликати засідання уряду і головувати на них. Водночас президент може призначати спеціальних, державних міністрів, щоб сприяти реалізації власних повноважень.

У **Румунії** президент може брати участь у засіданнях уряду, на яких обговорюються проблеми національного значення, а також на пропозицію глави уряду в інших випадках. У **Португалії** президент головує на засіданнях уряду на прохання його глави, а в **Хорватії** — на тих урядових засіданнях, де він присутній.

Елементи дуалізму виконавчої влади наявні і у змісті конституцій окремих парламентарних республік. Це підтверджує умовність критеріїв прийнятої класифікації форм державного правління. В Туреччині президент може скликати засідання уряду, коли вважає це за необхідне, і головувати на них. У Словаччині президент має право бути присутнім на засіданнях уряду, головувати на них і вимагати від уряду та його членів звіту. В **Латвії** президент наділений правом скликати надзвичайні засідання уряду, визначати порядок денний і головувати на них.

3. ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.

Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України.

Серед органів державної влади важливе місце посідають органи виконавчої влади, що здійснюють функції державного управління економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом. Від результатів діяльності цих органів понад усе залежить соціально-економічний та політичний стан країни. Саме ці органи виступають основним суб'єктом адміністративного права.

- Органи виконавчої влади є численними та різноманітними, що обумовлено безпосередньою спрямованістю виконавчо-розпорядчої діяльності. Для кращого вивчення особливостей організації і діяльності органів державного управління, а також виявлення закономірностей у взаємозв'язках окремих органів здійснюють їх класифікацію, в основу якої кладуться різні критерії. Найбільш важливими з них є територіальний масштаб діяльності, обсяг і характер компетенції, порядок вирішення підвідомчих питань, предмет спрямованості компетенції, становище та місце в системі органів.

ЦЕНТРАЛЬНИМИ Є ТІ ОРГАНИ виконавчої влади, діяльність яких поширюється на всю територію України. Такі органи реалізують загальне або галузеве управління, здійснюють спеціальний (функціональний) вплив на об'єкти незалежно від їх місцезнаходження на території України. До них належать: Кабінет Міністрів України, міністерства, державні комітети та інші центральні органи виконавчої влади.

До **ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ АРК** належать: Рада міністрів АРК, міністерства та інші органи виконавчої влади АРК, повноваження яких поширюються на всю її територію. Вони здійснюють загальне або галузеве управління чи виконують окремі спеціальні функції державного управління об'єктами, які розташовані на території АРК, в межах компетенції, визначеної Конституцією і законами України.

МІЖТЕРИТОРІАЛЬНІ ОРГАНИ охоплюють своєю діяльністю певну частину території України, територію декількох адміністративно-територіальних одиниць або територію, межі якої взагалі не залежать від адміністративно-територіального поділу України. Такі органи забезпечують галузеве управління чи здійснення спеціальних функцій на відповідній частині території України.

До **МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ** виконавчої влади належать ті, повноваження яких поширюються на територію певної адміністративно-територіальної одиниці (області, району). Вони виконують завдання загального управління та координації чи функції відповідних центральних органів виконавчої влади на території певної області, району, міста. Це місцеві державні адміністрації, місцеві органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, наприклад, Харківська обласна державна адміністрація, Управління Міністерства внутрішніх

3.1 СИСТЕМА ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ ПОБУДОВИ

Численні та різноманітні органи виконавчої влади утворюють відповідну систему, ефективність діяльності якої залежить від ступеня упорядкованості, організованості, злагодженості в усіх ланках. В єдину систему їх об'єднує зміст діяльності - виконавчо-розпорядчий та спільна основа заснування (утворення) - державна власність. Кожний орган виконавчої влади - від центрального до місцевого - виступає суб'єктом права державної власності, наділяється статусом юридичної особи і водночас вирішує різні питання оперативного управління та охорони цієї власності.

- ✓ *Отже, органи виконавчої влади - не просто спільність однорідних одиниць, а цілісна система, тобто така сукупність, в якій усі складові частини (окремі органи та їх структурні підрозділи) є взаємопов'язаними і водночас складають самостійні підсистеми з своїми особливостями структури, функцій, компетенції.*

Утворення органів виконавчої влади, формування їх системи та її функціонування здійснюються згідно з принципами демократизму і законності. Конституція України надає громадянам право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38).

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції України). Організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби визначаються законами України.

Важливою особливістю побудови та функціонування органів виконавчої влади є організаційні зв'язки структурних одиниць системи, що виявляються в розпорядництві, підпорядкованості, підконтрольності, підзвітності та координації.

<p><i>Розпорядництво</i></p> <p>одного органу управління відносно інших виявляється перш за все в обов'язковості для них його наказів. У свою чергу воно обумовлене <i>підпорядкованістю</i> тих чи інших органів тому, хто розпоряджається</p>	<p><i>Підконтрольність</i></p> <p>означає, що вся діяльність органів або якийсь їх обсяг перевіряються вищими органами або органом, спеціально створеним для здійснення контролю чи нагляду.</p>	<p><i>Підзвітність</i></p> <p>виражається в обов'язку органу інформувати про свою роботу вищий орган, який, керуючись даними звітів, оцінює діяльність підзвітного в цілому чи за окремими напрямками.</p>	<p><i>Координація</i></p> <p>виявляється в об'єднанні координуючим органом підпорядкованих або підконтрольних йому органів для виконання певних завдань.</p>
---	---	---	---

Як вже зазначалося, система органів виконавчої влади має свої підсистеми, ланки та окремі органи, які відрізняються між собою за певними критеріями. Найбільш важливими з них є обсяг компетенції та територіальний масштаб діяльності. Згідно з цими критеріями до системи органів виконавчої влади входять такі ланки:

- Кабінет Міністрів України - вищий орган в системі органів виконавчої влади;
- міністерства, державні комітети та інші центральні органи виконавчої влади;
- органи виконавчої влади АРК;
- обласні державні адміністрації, управління, відділи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади;
- Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, управління, відділи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в містах;
- районні державні адміністрації, відділи та відділення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- адміністрації державних підприємств, установ, організацій.
- Система та підсистеми органів виконавчої влади мають відповідні організаційні структури, які відображують взаємозв'язки між окремими ланками системи і підсистем, субординацію по вертикалі та горизонталі, стосунки з вищими органами, підпорядкованими і підконтрольними об'єктами. Оптимальність організаційних структур цієї системи є одним із чинників підвищення ефективності виконавчої влади[6].

ВИСНОВКИ

- » Отже, виконавча влада - частина державного апарату (організація), яка має власну структуру та штат службовців і в межах встановленої компетенції здійснює від імені і за дорученням держави функції державного управління в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах суспільного життя. Такі органи є державними і разом з органами законодавчої та судової влади складають єдиний державний апарат. Тому органи виконавчої влади мають усі найважливіші ознаки державних органів, але, крім того, вони мають і власні специфічні риси, які обумовлені завданнями та особливим характером державного управління. Органи виконавчої влади створюють і свій власний апарат - апарат державного управління, який належить до числа складних самоврядних систем. Він являє собою цілісне утворення, яке складається з великої кількості різноманітних частин - окремих органів та їх структурних підрозділів.
- » Органи виконавчої влади реалізують функції держави, виконуючи положення Конституції та законів України, актів Президента України, а також нормативні акти органів державного управління вищого рівня.

- » Органи виконавчої влади є численними та різноманітними, що обумовлено безпосередньою спрямованістю виконавчо-розпорядчої діяльності. Для кращого вивчення особливостей організації і діяльності органів державного управління, а також виявлення закономірностей у взаємозв'язках окремих органів здійснюють їх класифікацію, в основу якої кладуться різні критерії. Найбільш важливими з них є територіальний масштаб діяльності, обсяг і характер компетенції, порядок вирішення підвідомчих питань, предмет спрямованості компетенції, становище та місце в системі органів. Численні та різноманітні органи виконавчої влади утворюють відповідну систему, ефективність діяльності якої залежить від ступеня упорядкованості, організованості, злагодженості в усіх ланках. В єдину систему їх об'єднує зміст діяльності - виконавчо-розпорядчий та спільна основа заснування (утворення) - державна власність. Кожний орган виконавчої влади - від центрального до місцевого - виступає суб'єктом права державної власності, наділяється статусом юридичної особи і водночас вирішує різні питання оперативного управління та охорони цієї власності.
- » Отже, органи виконавчої влади - не просто спільність однорідних одиниць, а цілісна система, тобто така сукупність, в якій усі складові частини (окремі органи та їх структурні підрозділи) є взаємопов'язаними і водночас складають самостійні підсистеми з своїми особливостями структури, функцій, компетенції.

